

2025 Tavaszi kiadás

38.szám

Tisztelt Szülők!

Tisztelt Szülők!

Kérem, hogy **adójuk 1 %-át ebben az évben is** ajánlják fel a Napsugár Óvoda részére, hogy a **Játékos Világ Alapítványunk** az óvodás gyermekek fejlesztését támogathassa. Amennyiben családtagjaik, ismerőseik még nem kötelezték el magukat más szervezet felé, kérjük, ajánlják figyelmükbe óvodánk alapítványát.

A rendelkező nyilatkozatba írják a következőt:
A kezdeményezett neve: **Játékos Világ Alapítvány**
Alapítvány adószáma: **18178481-1-42**
Alapítvány számlaszáma: **11716008-20167402**

Köszönöm szépen a szülői szervezet tagjaiból álló alapítvány kuratórium munkáját.

Megtisztelő támogatásukat köszönöm a gyermekek nevében.

Tisztelettel: Skrek Dóra
intézményvezető

Térítésmentes, ingyenes foglalkozásaink:

Hittan: Heti egy alkalommal

A foglalkozást vezeti: Szőke Györgyi

(A foglalkozásra jelentkezi egy szülői nyilatkozattal lehet)

Logopédia: Heti két alkalommal

Hétfő és szerda délelőtt

Logopédus: Csécsei Edit

Lábtorna: Havi egy alkalommal

A foglalkozást vezetik: csoportos óvodapedagógusok

Úszás (csak az **iskolába menő** nagycsoportosok részére): Keddenként 10-től 10:45

(a busz 9:30-ra érkezik a gyerekekért, így kérjük legkésőbb fél 9-re érkezzenek meg.)

Korcsolya: (csak azon **iskolába menő** nagycsoportosok részére, akik nem az úszást választják): a korcsolya oktatás januártól kezdődött, s mint sajnos tudják, jelenleg szünetel.

Programsoroló

Itt láthatók a következő félév folyamán tartandó programjaink. A fentiek az ünnepek tervezett időpontjai, azonban előfordulhat változás!

Részletes információkat az adott dátum közeledtével a csoportos faliújságokon találhatnak, illetve tájékoztatást kapnak az óvoda e-mail rendszerén keresztül is.

Kérjük, mindig kísérvék figyelemmel az Óvónénik üzeneteit

- A nevelési évben 5 nevelés nélküli szakmai napot tervezünk:

2025. április 25. péntek

2025. június 20. péntek

2025. augusztus 25. hétfő

- Ünnepnapok (munkaszüneti napok) időpontjai

Nemzeti ünnep: Március 15.

Húsvét: április 18-21

Munka ünnepe: Május 1.

Pümkösd: Június 8-9

Nemzeti ünnep: augusztus 20.

- Ünnepek és zöldnapok:

Víz világnapja: márc.22.

Föld napja: ápr.22.

Anyáknapja: ápr.29-máj.8.

Madarak és fák napja: máj.10.

Gyereknapi: máj.30-jún.7.

A beszédészlelés és a beszédmegértés

A logopédiai vizsgálatok egyik érdekes és fontos részterülete (az *artikulációs hibák* és a *nyelvi képességek* vizsgálata mellett) a **beszédészlelés és beszédmegértés vizsgálata**.

A logopédia szűrővizsgálatok eredményeképpen ebben a tanévben is több olyan kisgyermekkel találkoztam, akiknek a beszédészlelési és beszédmegértési nehézségeik vannak.

Ezek a gyermekek sok esetben nem beszédhibások (nincsenek artikulációs hibáik), ám szegényes szókinccsel, gyengébb beszédmotoros teljesítménnyel rendelkeznek. Nehezen tanulnak verseket, mondókákat vagy ezeket tévesen mondják vissza, miközben a hallásuk jó. Nehezen tudják elmesélni a velük történt eseményeket vagy nem értik a feladatokat. Ezeknek a nehézségeknek időbeni felismerése és javítása megakadályozhatja a tanulási nehézségek és iskolai kudarcok kialakulását.

A beszédészlelési és megértési nehézségek hátterében sok tényező bújhat meg. A mindennapi beszédünk felgyorsult, kevés idő jut a gyerekekkel való beszélgetésre. A gyerekek sok időt töltenek a televízió/tablet/okostelefon előtt, egyre zajosabb környezetben élünk, gyakoriak az allergiás megbetegedések, a felső légúti fertőzések és a nagy orrmandula is nehezíti a beszédfejlődést.

Mit is jelent pontosan a beszédészlelés és a beszédmegértés?

A **beszédészlelés az a készség**, amelyik lehetővé teszi a gyermek számára, hogy beszédhangokat, ezek kapcsolódásait, hosszabb hangsorokat felismerjen és képes legyen az elhangzásnak megfelelő sorrendben megismételni (Gósy 1994). Tehát az *é* helyett ne *í*-t vagy az *sz* helyett ne *c*-t halljon.

Az életkornak megfelelő szintű beszédészlelés biztosítja a gyermek számára, hogy nehézség nélkül tanuljon meg olvasni, írni majd egy idegen nyelvet elsajátítani.

Ennek a fejlesztésnek a leghatásosabb módja, ha a mindennapi életbe rövidebb-hosszabb, speciális, „játékos” beszélgetéseket iktatunk. PL: szóismétlések, szóismétlés súgás alapján, hangsorismétlések, szógyűjtés, szólánc, hangfelismerés, hangkeresés stb.

A **beszédmegértés** az elhangzó szavak, szókapcsolatok, mondatok, mondat sorozatok jelentésének, tartalmának megértése. A gyermek beszédmegértésében jelentkező nehézségek a normál beszélgetések, a mindennapi élet során nehezen vehetők észre. Ezeknek a nehézségeknek a felismerése általában az óvodai foglalkozásokon vagy logopédiai vizsgálat keretében történik.

A fejlesztés területei: spontán beszélgetések a gyermeket érdeklő témákról, háttérbeszélgetések, mese, képeskönyv segítségével, szókincsbővítés szómagyarázattal stb.

A beszédészlelés és megértés fejlesztése nemcsak logopédiai feladat. Ebben a tevékenységben a szülők is eredményesen részt vehetnek, a mindennapi életbe rövidebb-hosszabb játékos beszélgetéseket iktathatunk. Ehhez a játékos tevékenységhez szeretnék néhány feladatot ismertetni. Az egyes feladatok időtartalma ne legyen túl hosszú, általában 1-5 perc elegendő. A fejlesztés célja, hogy a gyermek beszédészlelése fejlődjön és megelőzhetőek legyenek az iskoláskori olvasás, helyesírás problémák.

Néhány ötlet a gyakorláshoz:

1. Szóismétlés

Kérjük a gyermeket, hogy ismétlje meg azokat a szavakat amelyeket a szülő mond. A szavakat érthetően kicsit lassan ejtsük ki. Először a gyermek számára ismert szavakat válasszunk pl: alma, ház, tó, szék, ember, fa, cipő, kutya, csokoládé, játék. Később már választhatunk hosszabb és ismeretlen szavakat is illetve mondhatjuk ezeket kicsit gyorsabban.

2. Szóismétlés súgás alapján

Ismert szavakat súgjunk neki, jól látható szájmozgással és kissé szótagolva; kérjük, hogy ismétlje meg. Egy- egy alkalommal 4-5 szót súgjunk.

3. Hangsor- ismétlés

Értelmetlen hangsorokat vagy a gyermek számára jelentéssel nem bíró szavakat mondjunk eleinte lassú, majd normál tempóban és kérjük a gyermeket, hogy ismétlje meg azt, amit hallott. Egy alkalommal 3-6 szót mondunk pl: katarzis, heterogén, terrakotta, mesipe, vunka, citóka stb.

4. Szógyűjtés 1

A gyermekkel közösen gyűjtsünk rövid (egy szótagos) és hosszú több szótagból álló szavakat pl: nap, jön, lát, ág, rak, tű, veszedelmes, kirándulás, autóbusz, tolltartó stb.

Ha ez nehézséget okoz, akkor egy képeskönyvet vegyünk elő segítségül.

5. Szógyűjtés 2

A gyermekkel közösen gyűjtsünk olyan szavakat, amelyeknek valamilyen kapcsolatuk van egymással pl: óvodához, családhoz, lakáshoz, játékhöz, élményekhez stb. köthető.

6. Szógyűjtés 3

A gyermekkel közösen gyűjtsünk azonos főfogalom alá tartozó szavakat pl: gyümölcsök, állatok, járművek, növények, ételek, rokonsággal kapcsolatos nevek stb.

7. Szólánc

Ketten és többen is játszhatják. minden résztvevő csak úgy juthat tovább, ha elsorolja az összes szót, amit a többiek már mondtak és aztán kapcsolja a végére a saját szavát.

További ötletek és szóanyag található az alábbi kiadványokban:

Dr. Gósy Mária A beszédészlelés és a beszédmegértés fejlesztése óvodásoknak. Budapest, 1994 Nikol Gmk.

Dr. Gósy Mária és Imre Angéla : Beszédpercepció fejlesztő modulok. Budapest, 2007 Nikol Kkt

Budapest, 2025.02.01

**Csécsei Edit
logopédus**

A téri észlelés, téri tájékozódás jelentősége, és fejlesztése az óvodáskorú gyermekeknél

A téri észlelés, és téri tájékozódás olyan alapvető készségek és képességek, amelyek befolyásolják a gyermekek **mindennapi életét**, mint pl. az önálló öltözködést, a mozgáskoordinációt, a tárgyak használatát; a **későbbi iskolai előmenetelüket**, az olvasás, írás, matematika alapjait; és **szociális kapcsolataikat** is, pl. közös játékok során a térbeli együttműködést.

A **téri észlelés, tájékozódás képessége azt jelenti**, hogy a gyermek tisztában van saját testrészeivel, testképével, az irányokkal, azok nyelvi megfelelőivel (alatt, fölött, mellett, mögött, között, előtt, után...), képes érzékelni és értelmezni a tárgyak saját testéhez, és egymáshoz viszonyított helyzetét, valamint síkban is felismeri az irányokat, és miután balról-jobbra olvasunk, a balról jobbra haladás iránya nem okoz gondot.

A **téri tájékozódásban a saját test a kiindulópont**, elsősorban **a testkép ismerete**, a saját test megtapasztalása, érzése. Ezt megtapasztalhatjuk mozgásokban, és emberábrázolásokban is. A testkép a test külső és belső érzékeleteiből származik, tartalmazza a saját testről szerzett tartós benyomásokat. Kialakulását befolyásolják az érzelmek, más emberek rólunk alkotott véleménye. Minden gyermeket hozzá kell segítenünk, hogy elégedett legyen önmagával, mert a jó érzelmi állapot pozitívan hat az énképre. A testkép fejlesztésekor cél, hogy a gyermek önfigyelési gyakorlatok során szerezzen benyomásokat önmagáról, valamint másokról szintén megfigyelés által. Fontos segédeszköz a tükör.

Néhány játék önmaga vagy mások megfigyeléshez:

- „Milyen vagyok?” A tükör előtt állva saját külső tulajdonságainak megfigyelése, megnevezése, megérintése.
- „Ilyen voltam, ilyen vagyok” Kisebb életkorából való, régebbi fényképek összehasonlítása a jelenlegi képekkel, tudatosítva benne a fejlődése során jelentkező változásokat.
- „Rendőrajáték” (társról történő személyleírás adása) A gyermekek kiválasztanak egy rendőrt, aki kimegy a szobából. Ezt követően megbeszélik, ki lesz az, akiről majd a rendőr számára pontos személyleírást adnak. Visszahívjuk a rendőrt, és minden gyermek mond egy-egy jellemző tulajdonságot, aminek alapján ki kell találnia, ki a keresett személy.
- „Szobrászjáték” Különböző helyzeteket mutat egy gyermek úgy, hogy háttal áll a többieknek (az oldaliság megléte miatt). A többi utánozza őt.
- „Tükörkép” A pedagógus vagy egy gyermek különféle mozdulatokat végez lassan, míg a szemben álló igyekszik utánózni, mintha a tükörképe lenne.

A testkép után a **testfogalom kialakítása** következik. A testfogalom a saját testről szerzett tudás. A gyermek megtanulja a testrészeinek az elhelyezkedését, nevét, funkcióját, képes a test lokalizálására. A testrészek tudatosításánál fontos a tükör használata. Rámutatunk magunkon egy megnevezett testrészre, majd kérjük, hogy a gyerek is mutassa meg önmagán, másokon is, illetve játékbabán. Nehezebb, ha a látás kizárásával, csukott szemmel is meg kell mutatnia a kívánt testrészt. Kellő tudás után különböző testhelyzetekben (például ülve, állva, hason/háton fekve, guggolva) is mutasson rá a kért testrészére.

Változatossá teheti az ismétlést, ha célzottan ingereljük, simítjuk, dörzsöljük az adott testrészt, melyhez különböző anyagok és eszközök használhatók fel (például vatta, selyem, tüskés labda, szivacs, hajkefe, jégkocka, hajszárító). Ha már jól ismeri a testrészeket, próbálja meg lerajzolni önmagát.

A bal-jobb irányok tudatos megkülönböztetése fontos feladat. Érdemes egyszerre csak egy oldalt tudatosítani.

Néhány játék a testrészek gyakorlásához:

- „Hol szúrt meg”? Egy kis játékméhecskével megérintjük valahol a gyermeket. A gyermeknek meg kell mondania és mutatnia, hol szúrta meg a méhecske. Ülve, hason és háton fekvé stb. is játszhatjuk. Ha így már jól megy, végezhetjük bekötött szemmel.
- Szivacs labda adogatása a törzs, váll, nyak, comb körül (ülésben, állásban), térden, tenyéren támaszkodva (mely egyben egyensúly gyakorlat is).
- Rámutatás testrészekre, mondókéval kísérvé: "Itt a szemem, itt a szám..." mondóka.
- „Egy, kettő, három, bumm!” (a különböző testrészek tudatosítása) Vidám zene szól. A gyerekek közben labdát görgetnek, pattogatnak. Amikor a zeneszó abbamarad, a felnőtt hangosan elkiáltja magát: Egy, kettő, három, bumm! Bummra mozdulatlanul kell válniuk, és valamelyik testrészüket megérinteniük a labdával. Bumm helyett egy testrész nevét kiáltjuk, amelyet önmagán megérint a gyermek a labdával.

A testfogalom után fejlesztjük a **testsémát**. A testséma a test gravitációhoz való alkalmazkodásának, egyensúlyának, az izmok folyamatosan változó mozgásának megélése. Ezáltal a gyermek megtanulja uralni mozgásait. *Fejlesztését* utánzómozgásokkal, gesztusjátékokkal végezzük. A mozdulatokat hangutánzó szavakkal, ritmikus szólamokkal kísérjük, egyensúly- és koordinációs gyakorlatokat végzünk.

További játék ötletek: puzzle összerakások, kép alapján azonosítások, saját magáról rajz készítesek, öltöztetős játék stb.

Miután a gyermek képes saját testén tájékozódni, észleli testének határait, ezzel tudatosítva térbeli helyzetét, elkezdjük a **téri irányok tudatosítását saját testből kiindulva**.

A **rendelkezésre álló tér nagyságának megismerésére** adunk feladatokat pl.

- adott tér megfigyelése, különböző helyváltoztató mozgásokkal való bebarangolása (gurulás, mászás, futás...)
- adott tér bejárása különböző alakzatokban (egyenes, görbe vonalak mentén),
- ugyanazt a távot, hány lépéssel, ugrással lehet megtenni.

Ezután tudatosan használjuk a **térbeli viszonyokat kifejező szavakat**, névutókat a tevékenységek során (előtt, elé, mögött, mögé, között, közé, mellett, mellé, fölött, fölé, alatt, alá, fölfelé, lefelé, jobbra, balra).

- Megkérjük a gyermeket, hogy vegyen kis játékot, vagy kedvenc tárgyát a bal vagy jobb kezébe, vagy fogja mindkét kézzel, emelje a feje fölé, tegye a földre maga elé, a két lába közé, tegye háta mögé stb.
- Játszhatunk mozgásos játékot verssel kísérvé is, megkérjük, hogy emelje fel a bal kezét, jobb kezét, bal lábát, jobb lábát, érintse meg a bal fülét stb.
- Ezután tárgyakat, játékokat helyezünk el a gyermek előtt, mögött, jobb és bal oldalán, a széke alatt, amin ül stb. Megkérdezzük, mit lát tőle jobbra, balra, mi van előtte és mögötte stb.
- Testrészek oldaliság szerinti mozgatását végezzük pl.: „Fordítsd balra a fejedet, emeld fel a bal kezedet!”
- „Kötéltáncos”. Járás földre fektetett kötélén vagy padon oldalirányba, előre, majd hátra is. Szökdelés karikából előre, hátra, jobbra, balra.
- „Robotjáték”. A gyermeket nyitott, majd bekötött szemmel irányítjuk előre, hátra, jobbra, balra vezényszavakkal egy adott cél felé, változatos akadályok kikerülésével.
- „Egyeztetés” Mászás a padlóra helyezett két különböző színnel megkülönböztetett kéz- és lábformákon. (pl. jobb kéz és láb sárga, bal kéz és láb kék). Ezeken kell a gyermeknek végig haladniuk.
- „Párkereső” A gyermekek bal és jobb kesztyűknek, cipőknek, papírból készült kezeknek, lábaknak keresik meg az elveszett párjukat. A játék nehezített változata, amikor hullahopp karikába fél pár cipőket helyezünk. A pár másik felét a terem különböző pontjaira tesszük. Hangjelre kezdjük párosítani a cipőket. Igyekezzenek minél több párt megtalálni és saját helyükre gyűjteni.

Íránymozgások gyakorlása mozgással egybekötve, mondókára.

„Szoborjáték” a felnőtt a szobor és a gyermek utánozza. Fontos a mozdulatok fokozatossága.

- **egyoldali testrészek mozgatása azonos oldalon** pl. jobb kéz felemelése, jobb kéz a jobb vállra, jobb kéz a jobb csípőre stb. ugyanígy a bal kézzel, illetve a láb mozgatásával is
- **egyoldali testrészek mozgatása középvonal közelítéssel** pl. jobb kéz a homlokra, jobb kéz az állra, jobb kéz a hasra, jobb kéz a mellkasra ugyanígy a bal kézzel is
- **egyoldali testrészek mozgatása középvonal keresztezéssel** pl. jobb kéz bal vállra, jobb kézzel bal fül érintése, bal csípő megérintése jobb kézzel stb.
- **kétoldali testrészek mozgatása azonos oldalon** pl. jobb kéz magastartásba emelése a jobb oldalon- bal kéz a bal csípőre, jobb kéz a jobb vállra- bal kéz előre nyújtása, jobb kézzel jobb fül érintése- bal lábbal lépés előre, stb.
- **kétoldali testrészek mozgatása középvonal közelítéssel** pl. jobb kézzel homlokérintése- bal kézzel has érintése, jobb kézzel köldök érintése- bal kéz a fejtetőre jobb kézzel áll érintése, stb
- **kétoldali testrészek mozgatása középvonal keresztezéssel** pl. jobb kézzel bal váll fogása- bal kézzel jobb derék érintése, jobb kézzel bal fül fogása- bal kézzel jobb váll érintése, stb.

Később elvonatkoztatunk a testtől, és a **tárgyakat egymáshoz viszonyítjuk**. Pl a babzsákot tegye az autó mellé, az autó mögé, tartsa az autó fölé, stb. Használjuk a következő kifejezéseket: tedd rá, tedd bele, tedd mögé, tedd elé, tedd a kettő közé, tedd fölé, tedd alá, tedd a... bal oldalára, tedd a... jobb oldalára. **Fontos az irányhármasság.** Mindig kérdezzünk vissza: **Hová** tetted a babzsákot..., **hol** van a..., **honnán** vetted el...?

Ezután következik a **téri irányok felismerése síkban**. Ahhoz, hogy a gyermek a vonalas és a négyzethálós füzetekben, a könyvekben és munkafüzetekben jól tudjon haladni és dolgozni, hogy megtanulja a balról jobbra haladást, képes legyen sorban és oszlopokban gondolkodni, elengedhetetlen, hogy a síkban jól tájékozódjon.

A síkbeli tájékozódás fejlesztését számos módon végezhetjük.

- Vegyünk egy A4-es lapot és ceruzát, a feladat pedig lehet a következő: rajzoli a lap közepére egy házikót, tőle balra egy embert, jobbra egy kerítést, fölé madarat, alá virágot, a lap bal felső sarkába egy napocskát, jobb felső sarkába a jeledet!
- Olvassunk egy képről: ehhez bármelyik mesekönyv illusztrációja, képe használható, amelyen kettőnél több elem található. Kezdjük el beszélgetni a gyerekekkel a képről és tegyünk fel neki kérdéseket, ehhez válasszunk a képről egy viszonyítási pontot (egy tárgyat vagy élőlényt) és kérdezzük meg, mi van tőle jobbra, balra, felette, alatta?
- Végezzünk képolvasást A4-es lapon balról jobbra haladva nevezzük meg a képeket soronként föntről lefelé haladva.
- Rajzolhatunk sormintát négyzetrácsos lapon, vagy sima lapon. Kezdjük el a sormintát rajzolni különböző alakzatokkal, majd kérjük meg a gyermeket, hogy folytassa a sort. Később a különböző színekkel is lehet kombinálni a sormintát.
- Játéktárgyakkal készítsünk sorozatokat, nevezzük meg a sor elejét és végét. Rakjunk ki több sort egymás alá, és soronként haladva nevezzük meg mi van a felső, középső, és alsó sorban.
- Vegyünk ismét egy A4-es lapot, felezzük meg, helyezzünk kis tárgyakat a jobb és bal oldalára. Majd negyedeljük a lapot és osszuk jobb, bal, alsó, felső részre. Helyezzünk kis tárgyakat, képeket az egyes részekbe azok megnevezésével. Osszuk a lapot 3x3 részre, és így nevezzük meg az egyes egységeket (felső, középső, alsó, bal, középső, jobb) kis tárgyak elhelyezésével.
- Nagyon hasznosak a labirintus játékok, ponthálóba történő ábramásolások, Kincskereső játékok, elrejtett tárgyak keresése meghatározott irányok alapján.

A fentiek alapján jól látszik, hogy a „**tériség**” **fogalma összetett**, szorosan kapcsolódik többek között a tudatosság, a testséma, a vizuális feldolgozás és a motoros készségek, képességek fejlődéséhez.

A **téri tájékozódás zavara** többfelé formában megnyilvánulhat. Tünetei lehetnek a jobb-bal irányok tévesztése, egyik helyről a másikra haladva az irányok összekeverése, elveszti az irányokat, nem talál vissza egy adott helyre, nem találja a helyét a térben, nehezen érti a "fent-lent", "előtt-mögött" fogalmakat, nem tud egyenes vonalban haladni, bizonytalan mozgás, ütközések, a saját test térbeli észlelésének nehézsége, formák felismerésének problémája, gyenge útvonalkövetés (pl. labirintusrajzon), rajz közben a lap elforgatása.

Néhány hasznos szakirodalom a fejlesztéshez:

- Kocsis Lászlóné, Rosta Katalin. (2005). Ez volnék én? Testséma fejlesztő feladatlap-gyűjtemény. Budapest: Logopédiai Kiadó KKT.
- Szakácsné Kupeczki Éva: Lánc, lánc, lánc (2006)
- Szabó Borbála (szerk): Mozdulj rá! Mozgással kísért vers- és mondóka-gyűjtemény. Logopédiai Kiadó, Budapest 2003.

Zöld sarok

Madárbarát kert

A madárbarát kert nem egy új keletű fogalom, leginkább azonban az őszi-téli időszakban kerül igazán előtérbe, hiszen ekkor sokan fognak téli madáretetésbe, ez azonban önmagában kevés ahhoz, hogy kertünk madárbarát legyen, ahhoz egész évben „szolgáltatást” kell nyújtanunk a kertbe látogató és jó esetben ott fészkelő madaraknak, ez pedig nem jelent mást, mint azt, hogy táplálékot, fészkelőhelyet és az emberi környezethez mérten biztonságos környezetet hozunk létre.

Ez utóbbihoz kapcsolódóan például a **nagy, fényes üvegfelületeket** számos madár pusztulását okozhatják, ezeket **lássuk el matricával**, hogy elkerüljük ezt a problémát. Gondot okozhatnak a macskák is, melyek a madarak nagy ellenségei, azonban ha van kedvencünk vagy csak átjár a kertbe, akkor megoldást jelenthet a madarak által látogatott kertészekre sűrű növekedésű alacsony cserjéket ültetni, melyen át tudnak haladni, de gyors támadással nem vagy csak kis eséllyel tudják elkapni a madarakat.

A közelünkben élő madarak és más állatcsoportok faj- és egyedszám növelésének legfontosabb eszköze - pontosabban inkább alapfeltétele - a természetes élőhelyeket leginkább felidéző növényzet telepítése és megőrzése.

A Madárbarát kert növényei között nem csak a fák és a bokrok fontosak.

A kaszálatlan gyepfoltok amellet, hogy búvóhelyet jelentenek a kisebb állatoknak, de táplálékot is szolgáltatnak egyes madárfajoknak.

A gyepek megfelelőek a földigiliszták, csigák és olyan rovarok számára, amelyek a fekete rigó, az énekes rigó és a vörösbegy kedvelt tápláléka. A biológiai sokféleséget rendkívüli mértékben növelik azok a nyíratlan gyepfoltok, ahol a bogács, a gyermekláncfű és a többi "gaz" szabadon nőhet, remek élőhelyet kínálva számos állatnak.

A fekete rigó alapvető táplálékát jelenti (különösen a fiókanevelési időszakban) a nyírt és locsolt gyepeken könnyen hozzáférhető földigiliszta.

A meghagyott kaszálatlan gyepfoltok nemcsak a növények magtermeléséhez nélkülözhetetlenek, de számos rovarnak is menedéket jelentenek, melyek viszont a békák, gyíkok és madarak számára kínálnak táplálékot

Ősszel a magevők (a felvételen mezei veréb) számára fontos táplálékbázist jelent a pázsitfűvek ekkorra beérő magtermése is

Ha sövényt telepítünk, használjunk olyan őshonos fajokat, mint a galagonya, magyal és a mogyoró! Ezek bűvőhelyet és táplálékot is nyújtanak. Az őshonos fák, mint amilyen a tölgy, a fűz, a nyír, a kőris és a berkenye számos olyan rovar és hernyót táplálnak, amelyeket viszont a madarak zsákmányolnak. A gyümölcsfák, mint az alma, a körte, a fekete és fehér eper, a cseresznye és a meggy nemcsak mutatósak, de gyümölcsaik embert és állatot egyaránt táplálnak. A bogyók hagyományos őszi táplálékai a rigóknak, ezért egy fajgazdag kert nagy választékot nyújt olyan növényekből is, mint amilyen: a sóskaborbolya, a magyal, a bodza, a tűztövis, a borostyán és a madárbirs. A színpompás virágok vonzzák azokat a rovarokat, amiket viszont a poszáták, füzikék, cinegék fogyasztanak, míg a növények magjai a pintyféléknek jelentenek táplálékot. A sűrű bokrosok és fák, fasorok alapvető fontosságú táplálkozó-, fészkelő- és

pihenőhelyet jelentenek a madaraknak. A sűrű cserjeszint télen is nélkülözhetetlen az olyan bokorbujkáló fajok számára, mint amilyen a vörösbegy is. Különösen a szélsőségesen hideg és szeles téli napokon–heteken jelent túlélést segítő többletet a madaraknak, ha rendelkezésükre állnak a szélvédettebb éjszakázóhelyet kínáló örökzöldek

Fészkelésre alkalmas fajok

Lucfenyő, erdei fenyő, közönséges boróka, tiszafa, közönséges gyertyán, mezei juhar, korai juhar, hegyi juhar, májusfa, júdásfa, közönséges puszpáng, kutya-benge, orgona, kányabangita, ostroménfa, egybibés galagonya, kétbibés galagonya, fagyal, borostyán, vadszőlő, borbolya, kislevelű hárs.

Fészkelésre is alkalmas védőcserjék

Közönséges boróka, közönséges gyertyán (többször visszametszve), mogyoró, egybibés galagonya, kétbibés galagonya, kökény, lilaakác, csíkos kecskerágó, bibircses kecskerágó, veresgyűrű som, húsos som, orgona, fekete bodza.

A borostyán nem csak fára, falra felfutó kúszónövényként, de sövényként és bokrosként is a Madárbarát kert egyik fontos növénye lehet. Őszi virágzásával a rovarokat, téli bogyóérésével a madarakat is szolgálja

Sövénynek való fajok

Mogyoró, tűztövis, egybibés galagonya, kétbibés galagonya, téli magyal, közönséges magyal, csíkos kecskerágó, bibircses kecskerágó, veresgyűrű som, közönséges fagyal, télizöld fagyal, kányabangita, télibangita, közönséges hóbagyó.

Természetbarát levélgereblyezés

A Madárbarát kert program egyik előnye, hogy olykor mentesít minket a munkától – azaz akkor segítünk az állatokon, ha kevesebbet dolgozunk a kertben, az utcán, a parkban. Az egyik ilyen alkalom lombhulláskor adódik.

Milyen fákat, cserjéket ajánlunk?

Nagyon jó lenne, ha a kiskertekben is megjelenének a hazánkban honos fásszárú növények, azonban ezek természetből való gyűjtését nem ajánljuk! A faiskolák többségében ugyan többnyire nemesített változatai kaphatók ezeknek a fajoknak, mégis érdemes ezeket vásárolni. Vásárláskor nyugodtan kérjünk segítséget a kertészti árudák felkészült szakembereitől, akik az igényeinknek megfelelően az alábbi növényeken kívül más fajokat is tudnak ajánlani számunkra.

Telelő magevő és rovarevő madaraink táplálékának jóval több, mint 99,99%-át a természetes táplálékbázisok: a fák és bokrok, a borostyán és a vadszőlő termése, a hómentes gyepek és gázok magkínálata, a kéreg- és egyéb repedésekben telelő rovarok, lárvák és bábok képezik. Enyhe, hómentes teleken **az etetőik alacsonyabb madárforgalmának egyik oka** éppen az, hogy ezek a természetes táplálékforrások szabadon hozzáférhetőek, ezért a madarak kevésbé koncentrálnak a lakott területekre (illetve a kontinens északi területeiről és a magas hegyek térségéből kevesebb érkezik a délebbi régiókba) és az etetőkre. Míg az általunk működtetett madáretetők, a **téli madáretetés** elsősorban az **emberek szórakoztatását szolgálják**, bár természetesen meg is könnyítik az ide járó madarak életét, a hullott lomb és a gyepek madárbarát kezelésével jóval több állat életét tudjuk befolyásolni. Az őszi és télen a talajon táplálékot kereső madarak szempontjából nem mindegy, hogy a gyepek milyen állapotban vannak. Az arasznyírnál alacsonyabb fű (ebből még a kisebb testű fajok is kilátnak és a nagyobb termetűeket sem akadályozza a mozgásban), amit helyenként hullott falevelek is gazdagítanak. A lakott területek kertjeinek, parkjainak gondozásakor természetesen fontos szempont a drága pénzen telepített és fenntartott, az embereket gyönyörködtető fűszőnyeg megóvása. Ezzel kapcsolatban az egyik legfontosabb őszi feladat egy utolsó nyírás és a hullott lomb összegyűjtése. Ezek alapján az emberek és a telelő állatok igényei között alapvető ellentét lenne? Ha nem végletekben, hanem a középutat választva kezeljük a kérdést, akkor szerencsére nem! A legjobb megoldás az, hogy ha a nyílt gyepeken össze is gereblyézzük a hullott faleveleket, a bokrok között és alatt, ahol amúgy sincs gyepek, meghagyjuk vagy akár a gereblyézett levelekből vastagítjuk is ezt a szőnyeget. További megoldás, ha a kert kevésbé zavart részén egy-két nagyobb levélkupa alakítunk ki (és a szélhordás ellen nagyobb ágakkal lefedünk) **a telelő sünök** és békák számára. *Gyakori kérdés, hogy hova tűnnek a fekete rigók **nyár végén**, illetve **enyhe teleken**?* *Ha nem fedi hó a talajt, akkor a rigók inkább a gyepeken leveleket forgatva, nem pedig az etetőn táplálkoznak.*

Táplálékot is adó fajok

Lucfenyő, erdei fenyő, déli osterfa, nyugati osterfa, fekete eperfa, fehér eperfa, madárberkenye, házi berkenye, madárbirs, tűztővis, egybibés galagonya, kétbibés galagonya, kökény, vadcsereesznye, zelnice meggy, húsos som, fekete bodza.

Néhány szempont a növényzet, a kert kialakításához

- A cserjéken érdemes fészekrakásra alkalmas elágazásokat kialakítani a metszés során.
- Hagyjunk meg olyan sövényszakaszokat és bokrosokat is, amelynek nem egyenesre metszettek az oldalai.
- Ne távolítsuk el minden bokor alól a hullott leveleket, ezzel az avarszinten élő élőlények megtelepedését segíthetjük elő, ami terített asztalt jelent a rigóknak.
- A kiszáradt vastagabb fákat lehetőleg ne a talajszinten vágjuk ki. A 3-4 m magasra visszavágott törzs már nem balesetveszélyes, viszont nagy vonzerőt jelentenek a harkályok számára.
- Az oldalról zárt bokorcsoportok biztonságos fészkelőhelyet nyújtanak a madaraknak.
- Hagyjuk meg a kertben az idős fákat, kíméljük meg néhány idős gyümölcsfát is. Célszerű régebbi, ellenállóbb gyümölcsfajták beszerzése, szaporítása.
- Legyen a kertben fenyők, örökzöldek csoportja vagy idősebb egyede.
- A növényfajok kiválasztásánál érdemes arra is figyelni, hogy ezek termése nyáron őszi és télen is táplálékot jelentsenek a madaraknak.

Az olyan kúszónövények, mint a hajnalka, hónapokon keresztül virágzóval gyönyörködtetik az embert és legelőként várják a rovarokat.

Madárbarát kert téli növényei:

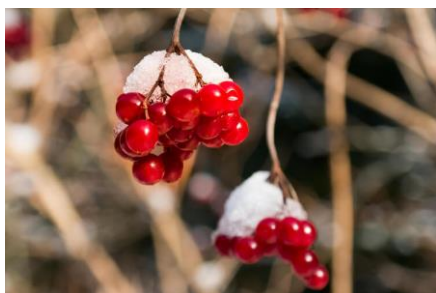
Madárbirs

Fajtától függően lombhullató vagy örökzöld díszcserje, melyet elsősorban nagy tűrőképessége és ősszel megjelenő piros termései jellemeznek. Érdemes csoportosan ültetni őket, hiszen összefüggő talajtakarást végeznek, elnyomva így

a gyomokat.

Húsos som

5 méter magasra megnövő, lombhullató cserje, mely napos fekvésben érzi jól magát. Tavasszal virító sárga virágai a méheknek, míg szeptemberre beérő, piros termései a madaraknak jelentenek finom csemegét.

Kányabangita

2 méter magasságot elérő lombhullató cserje. Szép, őszi levélszíneződése és piros termései mellett tavasszal megjelenő fehér, illatos virágai miatt is értékes dísznövény.

Magyal

Örökzöld cserje, mely inkább félárnyékos kertrészekben érzi jól magát. Lombozata fényes, mélyzöld színű, de létezik belőle fehérrel vagy sárgával szegélyezett levelű fajta is. Kétlaki növény, azaz, ha azt szeretnéd, hogy ősszel terméseket hozzon, érdemes rögtön egy porzós és egy termős növényt is beszerezned. Terméseit a madarak nagyon kedvelik, számunkra azonban mérgező.

Tűztövis

2-3 méter magas, tüskés, örökzöld, emiatt védősövénynek is ideális cserje. Fehér virágaival tavasszal díszít, korallpiros termései miatt pedig az őszi és a téli egyik legfeltűnőbb, madarak által is közkedvelt növénye.

Kökény

Igénytelen cserje, mely 3-4 méterre nő. Ősre beérő kék terméseit te is fogyaszthatod bátran. Finom ízét akkor kapja, mikor már megcsípte a dér. Tavasszal nyíló fehér virágai méheknek ad értékes virágport.

Ha azt szeretnéd, hogy a hasznos kismadarak igazán kényelmesen érezzék magukat kertedben, a táplálékot adó cserjék közelébe **helyezz ki nekik madáritatót is.**

mme.hu

A méhbarát kert

Sajnos egyre többet hallhatunk a világszerte pusztuló méhek miatti aggodalmakról. Szerencsre azonban mi sem vagyunk tehetetlenek. Kertünket néhány ügyes, és nem melleleg szép, látványos trükkel igazi méh- és lepkeparadicsommá változtathatjuk.

A méhek a nem csak a hobbikertészek legjobb barátai, de jelentőségük a mezőgazdaságban is vitathatatlan. A dongók, méhek, lepék és egyéb, virágport, nektárt gyűjtő rovarok porozzák be a haszonnövények döntő többségét, így segítenek évről évre biztosítani a termést. Sajnos azonban egyre nagyobb bajban vannak. Ahogy nő a hasznosított területek aránya, úgy szorulnak vissza a táplálékuk legnagyobb részét képző, az emberek által csak gyomokként számontartott növények. Ezért is fontos, hogy legalább a díszkertekben neveljünk olyan fajokat, amik táplálékul szolgálnak számukra.

Ültessünk méhbarát virágokat

A legtöbb virágzó növény méhbarát, hiszen a virágport, nektárt el tudják fogyasztani a rovarok. Azonban ennek mennyiségében igen jelentős különbségek lehetnek. A növények kiválasztásakor így a legfontosabb szempont, hogy azok mikor, milyen hosszan és mennyit virágoznak. Különösen fontos, hogy sok, késő tavasztól egész nyáron át, őszig virágzó növényt ültessünk, hiszen a rovarok ilyenkor vannak leginkább híján a tápláléknak. A legnépszerűbb méhbarát növények a levendula, kúp-, kas-, pillangó-, bársony-, köröm-, mézvirág vagy a bakopa. Szintén sok fűszer és gyógynövény alkalmas erre a célra is. Ilyen többek közt a zsálya, citromfű, menta, kakukkfű.

Építsünk menedéket

Ha különböző átmérőjű gallyakból, ágakból, üreges szárú bambuszból, nádból, farönkökből takaros halmot építünk, a rovarok itt meg tudnak bújni a hirtelen nyári záporok elől, és egyes fajoknak akár fészkelőhelyként is szolgálhat. Ehhez a faanyagot vágjuk egyenlő hosszúságú darabokra és esztétikusan rendezzük el egy keretbe, vagy egyszerűen halmozzuk fel a kertbe. Nem árt, ha egy jól szigetelő tetőről is gondoskodunk. Kisebb rovarszállásokat a kertészetekben készen is vásárolhatunk. Ezeket akár a ház falára is felakaszthatjuk. Nem árt tudni, hogy ezekbe más és más fajok költözhetnek be attól függően, hogy a tűző napra, vagy árnyékos, hűvös helyre tesszük őket, így a legjobb, ha többet helyezünk ki.

Hagyjunk meg pár vadfoltot

Ha van a kertnek eldugottabb sarka, amit csak ritkán használunk, hagyjuk itt hosszúra megnőni a fűvet, ne gyomláljunk, és háborgassuk a lehető legkevesebbet. A sűrű aljnövényzet, a föld legfelső rétegébe vájt járatok szintén remek lakóhellyé válhatnak.

Helyezzünk ki itatót

Természetesen a méheknek is jól esik egy korty víz a nagy nyári melegben. Ilyenkor fontos, hogy mindig legyen a közelben klórmentes itató. Ha nagyon kemény a kertünk vize, a tálat néha tisztítsuk meg a lerakódott vízkőtől is.

A permetezővel csak óvatosan!

A klímaváltozás mellett a méhekre a legnagyobb veszélyt a mezőgazdaságban nagy mennyiségben kijuttatott növényvédő, rovarölő vegyszerek jelentik. Amennyire csak lehet csökkentsük, vagy akár hagyjuk el teljesen ezek használatát! Ha mégis a permetezőhöz nyúlnánk, az alábbiakat tartsuk be.

Ne használjunk vegyszert a legfontosabb beporzási időszakokban. Ne permetezzünk virágzó növényt. Ha erre mégis mindenképp szükség volna, azt lehetőleg napnyugta után tegyük.

A lehető legkevesebbet permetezzünk megelőző jelleggel. Csak a fertőzött növényeket kezeljük.

BARKÁCS SAROK

Tavaszi számunk Barkács és szabadidős ötleteit igyekeztünk a Madárbarát kert szellemében összeállítani, természetesen a Zöld óvoda szellemiségét figyelembe véve.

Mindnekinek kellemes időtöltést kívánunk!

A decorative border surrounds the text. On the left, there are green leaves and yellow flowers. On the right, there are yellow honeycomb patterns and bees. The bees are yellow with black stripes and blue wings, some are flying and some are on the honeycomb.

Mentovics Éva

Kikeleti számolgotó

Egy tavaszi derűs napon
két kicsi rügy felébredt,
három társát keltegette,
sose láttam ily szépet!

Négy tulipán bontja szirmát,
öt kis rigó énekel,
hat cinege néz a kéklő,
verőfényes égre fel.

Hétágra süt, ragyog a Nap,
nyolc felhőcske tovaszáll,
kilenc kis méh döngicséli:
- nincs is szebb a tavasznál!

Tíz pillangó szárnya lebben,
kikeleti táncra kél,
kékibolyák friss illatát
dajkálja a lenge szél.

Ritmusjáték

Ha madárkát látsz, tapsolj, ha fát,
dobbants a lábaddal.

1.

2.

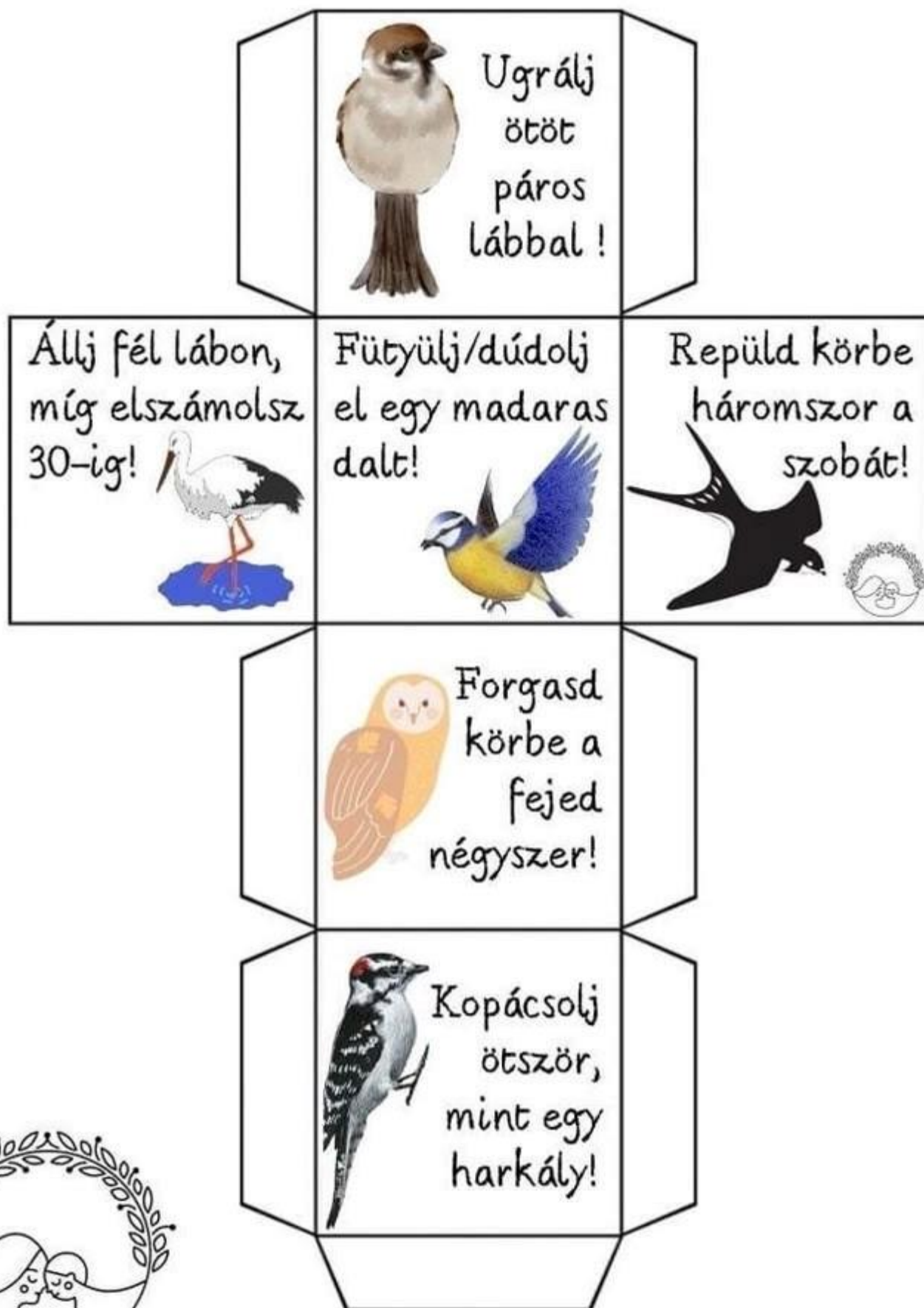
3.

4.

Készítsd el te is a madaras dobókockát!

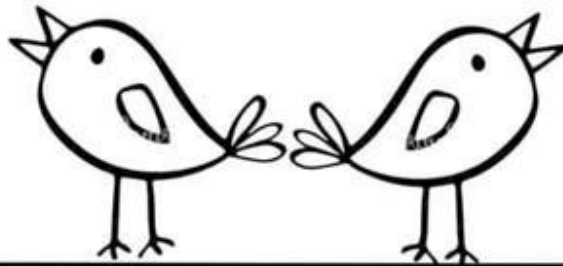

Merre néz a kismadár?

A jobbra nézőket színezd kékre, a balra nézőket pedig pirosra,

Készítette: Lőke Fanny
logopédus

Czeplédi Csilla: Méhecske-torna

**Egy kis dundi méhecske
Bereppt a kiskertbe.**

(oldalsó középtartás, karemelgetés fel-le)

**"Mézvirág és rózsa,
Nosza, vár a munka!"**

(kettőt toppantunk, "ruhánk ujját feltűrjük")

**Ide reppen, oda reppen,
Illatozó nektár cseppen.**

(két lépés jobbra, majd balra, leguggolunk)

**Tele lett a kis kosár,
Nem fér be egy csepp se már.**

(feltérdelünk, karkörzés)

**De messze még a kaptár!
Alig bírom! -kiabál.**

(helyben járás lassan)

**"Ennyit mégse cipelek,
Egy keveset megeszek!"**

(Nyújtott ülés, hasunkat körbesimítjuk)

**Így lett tele a pocak,
S elbírta a kosarat!**

(helyben futás gyors tempóban)

Találós méhecske

(részlet)

Zümm-zümm-zipp-zizipp,
Súgok neked valamit;
keresek egy virágot,
szólj nekem, ha meglátod!

Piros szirma kecsesen ring,
megsúgom, hogy nem rozmaring!
Közepén egy fekete folt,
tudod-e, milyen virág volt?
(pipacs)

Apró lila virágai,
méhecskék nagy kedvencei.
Nem ibolya, s nem is fa,
úgy hívják, hogy.....
(orgona)

Sok-sok színben pompázik,
s mind tavasszal virágzik.
Ajándék Anyák napján,
nem más, mint a .....
(tulipán)

Zöld kis száron, sárga virág,
láttál-e már ilyen csodát?
Ha elnyílik a virága,
széllel száll a nagyvilágba. Mi az?
(pitypang)

Fűcsomók közt apró virág,
ragyogtatja sok száz szirmát.
Itt rózsaszín, amott fehér,
zöld levele zsenge, kövér.
(szákszorszép)

Hegyes szárán ezer kék gyöngy
aki éhes, mind rajtuk döng.
Illata a mennyország,
nem más, mint a .....
(kék gyöngyvirág/fürtös gyöngyike)

Kecses testén sárga haja
ringatózik, a szél hajtja.
Táncolnak, mint balerinák,
ők a kecses..... virág.
(nárcisz)

Szédítő az illatmámor,
mintha talált volna Ámor.
Illata a mennyei manna,
sok kis harang, mi árasztja.
(jácint)

-B.Habarics Kitty-

